

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2-ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

- Η αριστοτελική λογική σήμερα θεωρείται ξεπερασμένη και οι τεχνικές της επικρίνονται από πολλούς.
- Ένα από τα μειονεκτήματα που της καταλογίζουν είναι ότι μελετά και διατυπώνει τους συλλογισμούς στη βάση μιας μόνον κατηγορίας προτάσεων, των δηλωτικών(ή αποφαντικών ή κατηγορικών),αυτών δηλ.που δηλώνουν ότι κάτι είναι ή δεν είναι κάτι άλλο.
- Οι συλλογισμοί συνιστούν συγκεκριμένη μορφή επιχειρημάτων,στα οποία από κάποιες προκείμενες προτάσεις(κρίσεις)που έχουν γίνει δεκτές ως αληθείς και που συνδυάζονται μεταξύ τους με τον κατάλληλο τρόπο συνάγεται υποχρεωτικά και αναγκαία μια νέα πρόταση(κρίση),το συμπέρασμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

- Οι αριστοτελικοί συλλογισμοί διαμορφώνονται από προκείμενες προτάσεις που έχουν τη μορφή:
- **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ(Υ) είναι/δεν είναι(-)**
- **ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ(Κ)**
- Καταλήγουν σε ένα **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ** της μορφής (Υ-Κ).

ΕΙΔΗ ΑΠΛΩΝ ΔΗΛΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

■ *A) Καταφατικές*

- Όταν το Κατηγορούμενό τους αποδίδεται με βεβαιότητα στο Υποκείμενο(είναι).

■ *B) Αποφατικές*

- Όταν το Κατηγορούμενό τους αποδίδεται με αρνητικό τρόπο στο Υποκείμενο(δεν είναι).

■ *Γ) Καθολικές*

- Όταν το Υποκείμενό τους λαμβάνεται σε ολόκληρο το πλάτος του(π.χ όλοι οι άνθρωποι).

■ *Δ) Μερικές*

- Όταν το Υποκείμενό τους λαμβάνεται σε ένα μέρος μόνον του πλάτους του(π.χ. Μερικοί άνθρωποι).
- Ειδική περίπτωση των μερικών δηλωτικών προτάσεων είναι οι **Ατομικές**, όπου το Υποκείμενο είναι ένα μόνο πρόσωπο(π.χ. Ο Σωκράτης)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- Α) Όταν και οι δύο προκείμενες είναι καταφατικές, καταφατικό είναι και το συμπέρασμα.
- Β) Όταν η μια προκείμενη είναι καταφατική και η άλλη αποφατική, το συμπέρασμα είναι αποφατικό.
- Γ) Όταν η μια προκείμενη είναι καθολική και η άλλη μερική, το συμπέρασμα είναι μερικό.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ ΜΕ ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΠΛΑΤΟΣ & ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΟΥΣ

- **ΠΛΑΤΟΣ** μιας έννοιας είναι το σύνολο των ομοειδών πραγμάτων που υπάγονται σε αυτήν.
- **ΒΑΘΟΣ** μιας έννοιας είναι τα κοινά γνωρίσματα(ιδιότητες) όλων αυτών των πραγμάτων.
- **ΓΕΝΟΣ** ονομάζεται κάθε ευρύτερη έννοια που περιέχει στο πλάτος της περισσότερες έννοιες.
- **ΕΙΔΟΣ** ονομάζεται κάθε έννοια που εμπεριέχεται στο πλάτος μιας άλλης.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ ΜΕ ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΠΛΑΤΟΣ & ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΟΥΣ

- **ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΓΕΝΟΣ** και **ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΕΙΔΟΣ** ονομάζονται οι έννοιες που το πλάτος τους διαφοροποιείται εξαιτίας ενός μόνο γνωρίσματος. Το γνώρισμα αυτό ονομάζεται **ΕΙΔΟΠΟΙΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ**.
- Με σημείο αναφοράς το πλάτος τους, οι έννοιες σχετίζονται μεταξύ τους και μπορεί να είναι:
- Επάλληλες , Υπάλληλες, Επαλλάσουσες, Παράλληλες

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ ΜΕ ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΠΛΑΤΟΣ & ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΟΥΣ

- Με σημείο αναφοράς το βάθος τους, οι έννοιες αναπτύσσουν μεταξύ τους ποικίλες σχέσεις. Οι πλέον ενδιαφέρουσες είναι:
- A) Αντίθετες έννοιες (η θέση της μιας συνεπάγεται την άρση της άλλης, π.χ. άσπρο-μαύρο, όχι όμως και το αντίθετο* αν δηλ. πούμε όχι μαύρο, μπορεί να είναι οποιοδήποτε χρώμα και όχι αναγκαστικά το άσπρο) .
- B) Αντιφατικές έννοιες (είναι έτσι διατυπωμένες, π.χ. άσπρο-όχι άσπρο, που η θέση της μιας συνεπάγεται την άρση της άλλης αλλά και το αντίστροφο* η άρση της μιας συνεπάγεται τη θέση της άλλης).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ(Υ-Κ)

- Ο συλλογισμός πραγματοποιείται μόνο με τρεις όρους. Αν υπάρξει τέταρτος όρος ,έχουμε λογικό σφάλμα,όπως συμβαίνει στο γνωστό αστείο :
- <<Το μπουζούκι είναι όργανο(μουσικό)-Ο αστυνομικός είναι όργανο (της τάξεως)-Άρα , ο αστυνομικός είναι μπουζούκι!>>.
- Ο ένας από τους τρεις όρους είναι κοινός στις προκείμενες και ονομάζεται **μέσος όρος (Μ)**.
- Στην πρώτη προκείμενη , ο όρος αυτός συνδυάζεται με το Κατηγορούμενο(μείζων όρος), ενώ στη δεύτερη με το Υποκείμενο (ελάσσων όρος):

- Μ-Κ Όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί

- Υ-Μ Ο Σωκράτης είναι άνθρωπος

- Η παρουσία του μέσου όρου στις δύο προκείμενες λειτουργεί ως καταλύτης και διαμορφώνει μια νέα σχέση ανάμεσα στο Υποκείμενο και το Κατηγορούμενό τους. Η νέα αυτή σχέση καταγράφεται στο συμπέρασμα από το οποίο βεβαίως αποκλείεται ο μέσος όρος:

- Υ-Κ Άρα , ο Σωκράτης είναι θνητός

ΣΧΗΜΑΤΑ ΒΑΣΕΙ ΘΕΣΗΣ ΟΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ(M,K,Y)

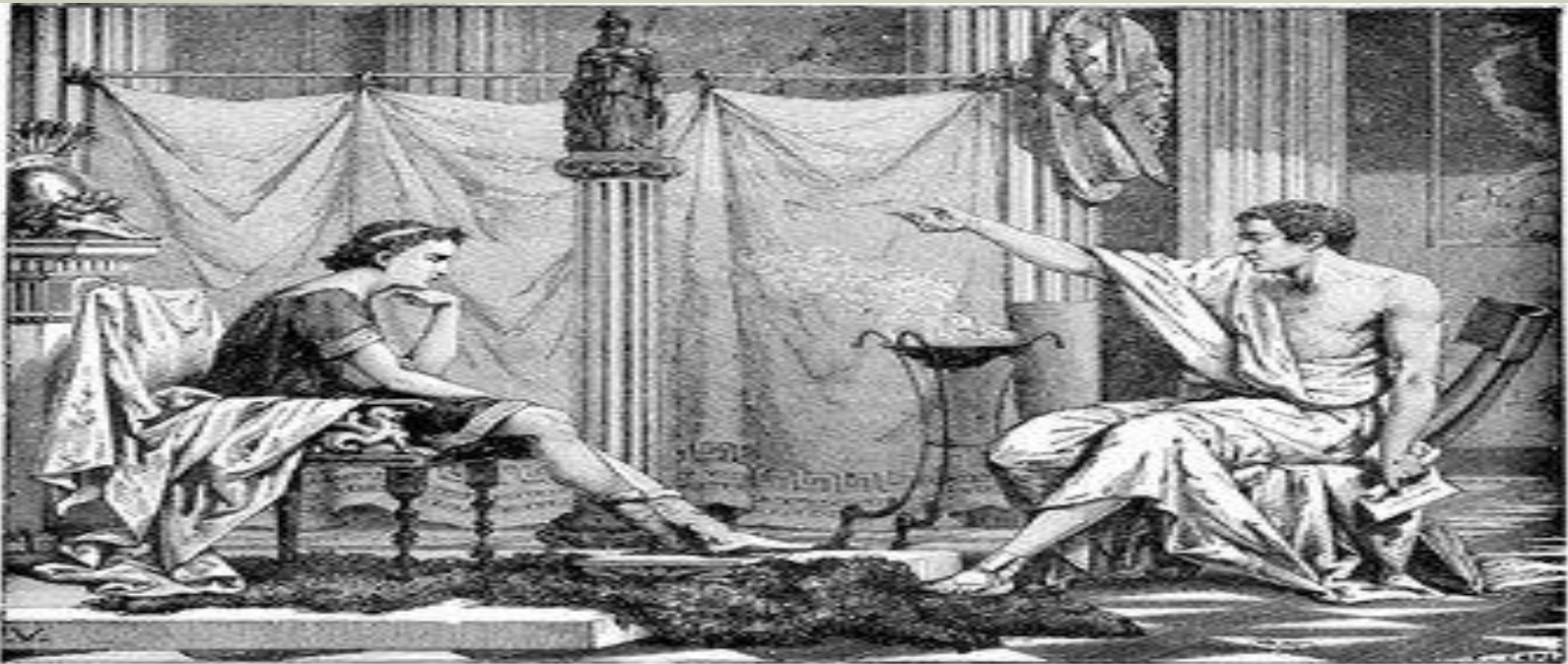
M	K	Οι αθλητές γυμνάζονται καθημερινά
Y	M	Μερικοί μαθητές του σχολείου μας είναι αθλητές
Y	K	Άρα , μερικοί μαθητές του σχολείου μας γυμνάζονται καθημερινά

K	M	Κανένας μορφωμένος άνθρωπος δεν είναι ανάγωγος
Y	M	Μερικοί πολιτικοί είναι ανάγωγοι
Y	K	Άρα, μερικοί πολιτικοί δεν είναι μορφωμένοι

M	K	Όλα τα άγρια καναρίνια είναι αποδημητικά πουλιά
M	Y	Όλα τα άγρια καναρίνια είναι ωδικά πουλιά
Y	K	Άρα, μερικά είδη ωδικών πουλιών είναι αποδημητικά

ΣΧΗΜΑΤΑ ΒΑΣΕΙ ΘΕΣΗΣ ΟΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ(Μ,Κ,Υ)

Κ	Μ	Όλοι οι πολιτισμένοι λαοί έχουν μακρά ιστορία
Μ	Υ	Οι λαοί που έχουν μακρά ιστορία δίνουν σημασία στην παιδεία
Υ	Κ	Άρα, όσοι λαοί δίνουν σημασία στην παιδεία είναι πολιτισμένοι

ARISTOTEL AND HIS PUPIL ALEXANDER

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

- Αφού παρουσιάστηκε η θεωρία συνοπτικά και περιεκτικά ας περάσουμε στην πράξη.
- Ανατρέχοντας στις προηγούμενες διαφάνειες συμβουλευτικά, επιλύστε τα ακόλουθα ερωτήματα.

- Α) Σε ποιο από τα τέσσερα είδη προτάσεων (καθολική καταφατική, καθολική αποφατική, κ.τ.λ) ανήκουν οι παρακάτω προτάσεις;
- 1.Ο Κώστας δε λέει ποτέ ψέματα
- 2.Κάποια θηλαστικά ζώα ζουν στη θάλασσα
- 3.Πολλές φορές οι αθλητές τραυματίζονται
- 4.Υπάρχουν πάντοτε πολιτικοί που δεν προωθούν το δημόσιο συμφέρον.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

- Β) Ποιοι από τους παρακάτω συλλογισμούς είναι έγκυροι και ποιοι όχι; Διατυπώστε τους μη έγκυρους συλλογισμούς με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνουν έγκυροι.
- 1. Οι επιστήμονες είναι μορφωμένοι. Ο Γιάννης είναι μορφωμένος. Ο Γιάννης είναι επιστήμονας
- 2. Κανένας επιστήμονας δεν είναι κακοποιός. Μερικοί κακοποιοί είναι μορφωμένοι. Μερικοί επιστήμονες δεν είναι μορφωμένοι
- 3. Κανένα τετράποδο δεν είναι πτηνό. Η γάτα είναι τετράποδο. Η γάτα δεν είναι πτηνό
- 4. Κανένας Ιταλός δεν είναι Γάλλος. Μερικοί Λονδρέζοι είναι Γάλλοι. Μερικοί Λονδρέζοι είναι Ιταλοί

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

- Παρακάτω θα έχετε τη δυνατότητα να παρακολουθήσετε ένα βιντεομάθημα με περαιτέρω παραδείγματα ώστε να ξεδιαλύνουν, ενδεχομένως, και οι τελευταίες σας απορίες.

